

Kordokumentum egy kisvárdai svéd írónőtől

Fried Magda (Magda Eggens) 11340-es sorszámmal vonult a birkenauai haláltáborba

Napjainkban Kertész Imre Nobel-díja ürügyén az érdeklődés előterébe került a holocaust, illetve annak irodalmi megjelenítése.

Mi most egy olyan személyt mutatunk be, aki – bár hasonló sorsot élt meg, mint Kertész Imre – nem törekszik irodalmi babérokra, bár ő is megörökítette a haláltáborban töltött időket.

Magda Eggens neve ismeretlen az olvasók előtt, tegyük hát egy próbálkozást arra, hogy ezen változtassunk!

Az írónő Kisvárdán született 1924-ben Fried Magda néven. A Vár utca 1. szám alatt laktak. Apja Fried Sándor egy biztosító társaság alkalmazottja volt, anyja Hartman Flóra háztartásbeli. Magdának volt két kisebb testvére, az 1925-ben született Éva és az 1931-ben világra jött Judit. Magda a polgári leányiskolába járt.

Négy hónap a táborban

A németek 1944. március 19-i bevonulása után hamarosan megkezdődött a vidéki zsidóság deportálása, ez Kisvárdán áprilisban történt meg. A Fried család ajtaján április 15-én kopogtatott két csendőr, és felszólította őket értéktárgyaik átadására és a gettóba vonulásra.

Magda Eggens

Fotó: amatőr

Magda a 19. életévét a gettóban töltötte be. Egy május végi napon, amely a ragyogó idő ellenére fekete nap volt, a többi ezrekkel együtt kigyalogolt a kisállomásra. Ott mintegy száz embert, öreget, fiatalot vegyesen bezúfoltak a vagonokba, és útnak indították őket Auschwitz-Birkenauban. Itt Magda a 11343-as számot kapta.

Négy és fél hónapot töltött itt, majd még öt különböző lágerben. Utoljára egy Weisswasser nevű helyre vitték öt háromszáz magyar zsidó lánnyal együtt. 14 hónapi pokol után, amikor a tábor felszabadult Magda 20 éves volt és 28 kiló. A svéd Vöröskereszt

segítségével Svédországba ment és ott telepedett le. Magyarországra nem vágyott, nem akart jönni, hiszen nem volt miért. Családjából csak egy testvére élte túl a népiirtást.

Az egykori kisvárdai leány egyszer már visszalátogatott szülőhelyére, amikor hét esztendeje a svéd televízió filmet forgatott róla. A ma 78 éves Fried Magda azonban a távollét ellenére sem feledte el a Magyarországot, Kisvárdát.

Felvarratták a csillagot

„Emlékszem a Fodor kocsmára, ahonnan a cigányzene áthalatszott hozzánk. Volt egy könyvtár, a Bajor könyvtár, ahonnan kölcsönvettem a könyveket. Minden fillérem arra ment. A könyvekben éltem. Emlékszem a postásunkra, akit nagyon szerettem, Cimbalmosnak hívták. A kisbíróra, aki jött a dobbal, és olvasta fel a híreket, hogy sárga csillagot kell a ruhánkra felvarrni. Emlékszem a március 15-i ünnepélyre a főtéren, ahol magyar ruhába öltözve énekeltem a Himnuszt.”

Fried Magda északon igazi otthonra talált. Szociálpedagógus szakot végzett az egyetemen, ennek megfelelően szabadidő-pedagógusként és a szociális szférá-

ban tevékenykedett és még ma is aktívan dolgozik. Idősebb korára érett meg benne az elhatározás, hogy életének azt a részét, amelyet a gettóban és a haláltáborban töltött, megörökíti. Ebből a szándékból született meg 1992-ben a svéd nyelvű „...vad mina ögon har sett” című kötet, melyet 1999-ben Rose Lagercrantz fordított le német nyelvre „Was meine Augen gesehen haben” címmel. 1997-ben az Om stenarna kunde tala c. könyve jelent meg.

1994-ben szintén Stockholmban jelent meg az Ingen väg tillbaka, 1996-ban az Aldrig mera krig, Emma!, rá egy esztendőre az Om stenarna kunde tala c. írása, újabb egy év múltán a Du m'ste berätta! 2000-ben hagyta el a nyomdát a Vi m'ste fly!, 2001-ben a Ska det aldrig bli fred? című műve.

Az írónőt Svédországban megbecsülik, ennek bizonyítéka, hogy az idegengyűlölet megszüntetése érdekében kifejtett fáradozásáért kitüntették, és maga a svéd miniszterelnök is az egyik legmagasabb elismerésben részesítette, amikor 1999-ben feltűzte mellére az „Illis qourum meruere labores” nevű érdemrendet.

NÉZŐ ISTVÁN
KISVÁRDA